

Drogi Maturzysto!

7. kwietnia miałeś okazję sprawdzić się, rozwiązując przygotowany dla Ciebie przez Wydział Chemii Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Dziennik Polski arkusz maturalny. W dniu dzisiejszym w Twoje ręce oddajemy klucz odpowiedzi, do którego dołączyliśmy ogólne zasady oceniania opublikowane przez CKE, obowiązujące podczas sprawdzania arkuszy maturalnych w roku ubiegłym. Zachęcamy Cię do zapoznania się z nimi. Ułatwi Ci to nie tylko rzetelne sprawdzenie arkusza, który rozwiązywałeś w sobotę, ale także lepiej przygotować się do matury 16 maja 2018 roku. Zachęcamy Cię do studiowania na kierunkach oferowanych przez Wydział Chemii Uniwersytetu Jagiellońskiego takich, jak: Chemia Medyczna, Chemia oraz Ochrona Środowiska.

W razie pytań lub wątpliwości zachęcamy do kontaktu.

Dr Karol Dudek-Różycki, Dr Michał Płotek, Tomasz Wichur
maturauj@chemia.uj.edu.pl

Schemat punktowania zawiera przykłady poprawnych rozwiązań zadań otwartych. Rozwiązania te określają wyłącznie zakres merytoryczny odpowiedzi i nie są ścisłym wzorcem oczekiwanych sformułowań. Wszystkie merytorycznie poprawne odpowiedzi, spełniające warunki zadania, ocenione są pozytywnie – również te nieprzewidziane jako przykładowe odpowiedzi w schematach punktowania. Odpowiedzi nieprecyzyjne, dwuznacznie, niejasno sformułowane, uznaje się za błędne. Zdający otrzymuje punkty za odpowiedzi, w których została pokonana zasadnicza trudność rozwiązania zadania, np. w zadaniach, w których zdający samodzielnie formułuje odpowiedzi – uogólnianie, wnioskowanie, uzasadnianie; w zadaniach doświadczalnych – zaprojektowanie eksperymentu; w rachunkowych – zastosowanie poprawnej metody łączącej dane z szukaną.

- Zdający otrzymuje punkty tylko za poprawne rozwiązania, precyzyjnie odpowiadające poleceniom zawartym w zadaniach.
- Gdy do jednego polecenia zdający podaje kilka odpowiedzi, z których jedna jest poprawna, a inne – błędne, nie otrzymuje punktów za żadną z nich. Jeżeli zamieszczone w odpowiedzi informacje (również dodatkowe, które nie wynikają z treści polecenia) świadczą o zasadniczych brakach w rozumieniu omawianego zagadnienia i zaprzeczają udzielonej poprawnej odpowiedzi, to za taką odpowiedź zdający otrzymuje 0 punktów.
- Rozwiązanie zadania na podstawie błędnego merytorycznie założenia uznaje się w całości za niepoprawne.
- Rozwiązania zadań doświadczalnych (sposstrzeżenia i wnioski) oceniane są wyłącznie wtedy, gdy projekt doświadczenia jest poprawny, czyli np. prawidłowo zostały dobrane odczynniki. Jeżeli polecenie brzmi: *Zaprojektuj doświadczenie ...*, to w odpowiedzi zdający powinien wybrać właściwy odczynnik z zaproponowanej listy i wykonać kolejne polecenia. Za sposstrzeżenia i wnioski będące konsekwencją niewłaściwie zaprojektowanego doświadczenia (np. błędnego wyboru odczynnika) zdający nie otrzymuje punktów. W zadaniach, w których należy dokonać wyboru, każdą formę jednoznacznego wskazania

(numer doświadczenia, wzory lub nazwy reagentów) należy uznać za pokonanie zasadniczej trudności tego zadania.

- W rozwiązaniach zadań rachunkowych oceniane są: metoda (przedstawiony tok rozumowania), wykonanie obliczeń i podanie wyniku z jednostką i odpowiednią dokładnością.
- Wynik liczbowy wielkości mianowanej podany bez jednostek lub z niepoprawnym ich zapisem jest błędny.
- Jeżeli polecenie brzmi: *Napisz równanie reakcji w formie .....*, to w odpowiedzi zdający powinien napisać równanie reakcji w podanej formie, z uwzględnieniem bilansu masy i ładunku.

Notacja:

- Za napisanie wzorów strukturalnych zamiast wzorów półstrukturalnych (grupowych) lub sumarycznych oraz wzorów półstrukturalnych (grupowych) zamiast sumarycznych nie odejmuje się punktów.
- Zapis „↑”, „↓” w równaniach reakcji nie jest wymagany.
- W równaniach reakcji, w których ustala się stan równowagi, brak „ $\rightleftharpoons$ ” nie powoduje utraty punktów.

Zadanie 1.1. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 2. Struktura atomu – jądro i elektrony. Zdający: 4) określa przynależność pierwiastków do bloków konfiguracyjnych: <i>s</i> , <i>p</i> i <i>d</i> układu okresowego (konfiguracje elektronów walencyjnych); 5) wskazuje na związek pomiędzy budową atomu a położeniem pierwiastka w układzie okresowym.

Poprawna odpowiedź:

Numer okresu	Symbol bloku konfiguracyjnego
4	d

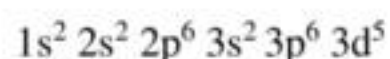
Schemat punktowania:

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 1.2. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 2. Struktura atomu – jądro i elektrony. Zdający: 2.3) zapisuje konfiguracje elektronowe atomów pierwiastków do $Z=36$ [...], uwzględniając rozmieszczenie elektronów na podpowłokach (zapisy konfiguracji: pełne [...]).

Poprawna odpowiedź:**Schemat punktowania:**

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 1.3. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 1. Atomy, cząsteczki i stechiometria chemiczna. Zdający: 1.3) oblicza masę atomową pierwiastka na podstawie jego składu izotopowego [...].

Przykład poprawnego rozwiązania:

Liczba masowa najcięższego izotopu: $26 + (26+6) = 58 \Rightarrow$ liczby masowe pozostałych izotopów: 57, 56, 54

$$m_{\text{at},\text{sr}} = \frac{0,282\% \cdot 58 \text{ u} + 2,119\% \cdot 57 \text{ u} + 91,754\% \cdot 56 \text{ u} + 5,845\% \cdot 54 \text{ u}}{100\%} \approx 55,9 \text{ u}$$

Schemat punktowania:

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 2.1. (0-2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 3. Wiązania chemiczne. Zdający: 3.5) rozpoznaje typ hybrydyzacji (sp , sp^2 , sp^3)[...]. 3.6) określa typ wiązania (σ i π) w prostych cząsteczkach;

Poprawna odpowiedź:

Typ hybrydyzacji		dygonałna
Liczba wiązań	typu σ	2
	typu π	2

Schemat punktowania:

2 pkt – poprawna określenie typu hybrydyzacji oraz poprawne zapisanie liczby wiązań σ oraz liczby wiązań π

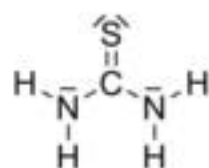
1 pkt – poprawna określenie typu hybrydyzacji oraz niepoprawne zapisanie liczby wiązań σ lub liczby wiązań π / niepoprawna określenie typu hybrydyzacji oraz poprawne zapisanie liczby wiązań σ i liczby wiązań π

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Uwaga: wskazanie hybrydyzacji sp zamiast dygonałnej uznaje się za błędną odpowiedź

Zadanie 2.2. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 14. Związki organiczne zawierające azot. Zdający: 14.9) analizuje budowę cząsteczki mocznika 3. Wiązania chemiczne. Zdający: 3.4) zapisuje wzory elektronowe typowych cząsteczek związków kowalencyjnych i jonów, z uwzględnieniem wiązań koordynacyjnych [...].

Poprawna odpowiedź:

Uwaga: Kształt i ułożenie w przestrzeni nie jest przedmiotem oceny.

Schemat punktowania:

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 3. (0-2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 1. Atomy, cząsteczki i stechiometria chemiczna. Zdający: 1.5) dokonuje interpretacji jakościowej i ilościowej równania reakcji w ujęciu molowym, masowym i objętościowym (dla gazów); 1.6) wykonuje obliczenia z uwzględnieniem wydajności reakcji i mola dotyczące: mas substratów i produktów (stechiometria wzorów i równań chemicznych), objętości gazów w warunkach normalnych.

Przykład poprawnego rozwiązania:

$$1 \text{ mol KHSO}_3 \quad \text{---} \quad 120 \text{ g KHSO}_3 \quad \text{---} \quad 3 \cdot 6,02 \cdot 10^{23} \text{ atomów O}$$

$$18 \text{ g KHSO}_3 \quad \text{---} \quad x,$$

$$x = 2,71 \cdot 10^{23} \text{ atomów O}$$

W przeprowadzonym doświadczeniu w czasie rozkładu wodorosiarczanu(IV) potasu liczba atomów tlenu w związkach o budowie jonowej zmniejsza się o:

$$2,71 \cdot 10^{23} - 1,71 \cdot 10^{23} = 1 \cdot 10^{23} = 10^{23}$$

Związkami o budowie jonowej są KHSO_3 i K_2SO_3 ; podczas przeprowadzania doświadczenia, rozkład 2 moli KHSO_3 wiąże się ze zmniejszeniem liczby atomów tlenu w związkach o budowie jonowej o 3 mole, czyli: $3 \cdot 6,02 \cdot 10^{23}$ atomów O.

$$2 \text{ mol KHSO}_3 \quad \text{---} \quad 3 \cdot 6,02 \cdot 10^{23} \text{ atomów O}$$

$$y \quad \text{---} \quad 1 \cdot 10^{23} \text{ atomów O,}$$

$$y = 0,11 \text{ mol KHSO}_3 \text{ (liczba moli wodorosiarczanu(IV) potasu, który uległ rozkładowi)}$$

$$1 \text{ mol KHSO}_3 \quad \text{---} \quad 120 \text{ g}$$

$$0,11 \text{ mol KHSO}_3 \quad \text{---} \quad z,$$

$$z = 13,2 \text{ g}$$

Rozkładowi uległo 0,11 mol KHSO_3 , co stanowi $(13,2/18) \cdot 100\% = 73\%$ początkowej ilości wodorosiarczanu(IV) potasu.

Jeżeli zdający jako wynik obliczenia „y” przyjął 0,111 mol KHSO_3 , w konsekwencji jako „z” otrzymał masę KHSO_3 , który uległ rozkładowi równą 13,3 g i ostatecznie wynik procentowy rozkładu KHSO_3 jest równy 74%.

Schemat punktowania:

2 pkt – zastosowanie poprawnej metody, poprawne wykonanie obliczeń

1 pkt - zastosowanie poprawnej metody i popełnienie błędów rachunkowych prowadzących do błędnego wyniku liczbowego lub zastosowanie poprawnej metody i zapisanie wyniku ze złą dokładnością

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 4. (0-2)

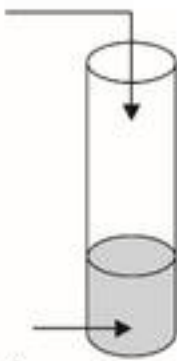
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	8. Nietale. Zdający: 8.9) opisuje typowe właściwości chemiczne tlenków pierwiastków o liczbach atomowych od 1 do 30, w tym zachowanie wobec wody, kwasów i zasad; zapisuje odpowiednie równania reakcji; 8.10) klasyfikuje tlenki ze względu na ich charakter chemiczny (kwasowy, zasadowy, amfoteryczny i obojętny); planuje i wykonuje doświadczenie, którego przebieg pozwoli wykazać charakter chemiczny tlenku;

Poprawna odpowiedź:

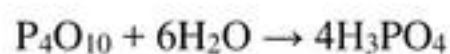
$$\text{Al}_2\text{O}_3 (s) / \text{MnO} (s) / \text{SiO} (s) / \text{P}_4\text{O}_{10} (s)$$

woda
+

$$\text{alkoholowy roztwór fenoloftaleiny} / \text{oranż metylowy (aq)}$$

Równanie reakcji w formie cząsteczkowej:

Schemat punktowania:

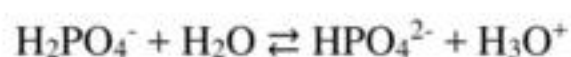
2 pkt – poprawny wybór odczynników oraz poprawne zapisanie równania reakcji

1 pkt – poprawny wybór odczynników oraz błędne zapisanie równania reakcji lub jego brak

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 5.1. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	III etap edukacyjny 6. Kwasy i zasady. Zdający: 6. 8) interpretuje wartość pH [...] produktów występujących w życiu codziennym człowieka [...]; IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 4. Kinetyka i statyka chemiczna. Zdający: 4.9) interpretuje wartości [...] pH [...]; 5. Roztwory i reakcje zachodzące w roztworach wodnych. Zdający: 5.8) uzasadnia (ilustrując równaniami reakcji) przyczynę kwasowego odczynu roztworów kwasów [...] oraz odczynu niektórych roztworów soli (hydroliza);

Poprawna odpowiedź:

lub

Schemat punktowania:

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

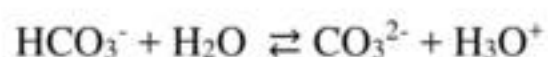
Zadanie 5.2. (0-2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 4. Kinetyka i statyka chemiczna. 4.8) klasyfikuje substancje do kwasów lub zasad zgodnie z teorią Brönsteda - Lowry'ego; 5. Roztwory i reakcje zachodzące w roztworach wodnych. Zdający: 5.8) uzasadnia (ilustrując równaniami reakcji) przyczynę kwasowego odczynu roztworów kwasów, [...] oraz odczynu niektórych roztworów soli (hydroliza);

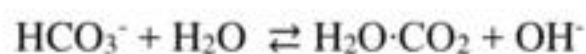
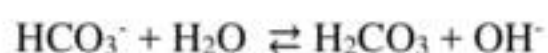

Poprawna odpowiedź:

Równanie I (wodoroanion pełni rolę kwasu):

Równanie II (wodoroanion pełni rolę zasady):

Schemat punktowania:

2 pkt – poprawna zapisanie obu równań

1 pkt – poprawna zapisanie tylko jednego z równań

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 5.3. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 4. Kinetyka i statyka chemiczna. Zdający: 4.9) interpretuje wartości [...] pH [...]; 4.10) porównuje moc elektrolitów na podstawie wartości ich stałych dysocjacji. 5. Roztwory i reakcje zachodzące w roztworach wodnych. Zdający: 5.8) uzasadnia [...] przyczynę [...] odczynu niektórych roztworów soli (hydroliza). 6. Kwasy i zasady. Zdający: 6.8) interpretuje wartość pH [...]. 8. Niemetale. Uczeń: 11) klasyfikuje poznane kwasy ze względu na [...] moc [...];

Przykład poprawnej odpowiedzi:

Kwas octowy jest kwasem słabszym od kwasu mrówkowego (ma niższą wartość stałej dysocjacji), więc sól tego kwasu z tą samą zasadą będzie ulegać hydrolizie kationowej w większym stopniu niż sól kwasu mrówkowego.

Uwaga: Udzielenie odpowiedzi „Kwas octowy jest kwasem słabszym od kwasu mrówkowego (ma niższą wartość stałej dysocjacji).” jest niewystarczające. Odpowiedź taka jest uznawana za niepoprawną.

Schemat punktowania:

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 6.1. (0-2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 1. Atomy, cząsteczki i stechiometria chemiczna. Zdający: 1.1) stosuje pojęcie mola (w oparciu o liczbę Avogadra); 1.4) ustala wzór empiryczny i rzeczywisty związku chemicznego [...]. 5. Roztwory i reakcje zachodzące w roztworach wodnych. Zdający: 5.2) wykonuje obliczenia związane z przygotowaniem, rozcieńczaniem i zatężaniem roztworów z zastosowaniem pojęć stężenie procentowe i molowe;

Przykład poprawnego rozwiązania:

$$M \text{Na}_2\text{CO}_3 = 106 \text{ g/mol}$$

$$M \text{H}_2\text{O} = 18 \text{ g/mol}$$

$$m_{\text{roztworu}} = 120 \text{ g}, c_p = 25\% \Rightarrow m_{\text{węglanu sodu}} = 0,25 \cdot 120 \text{ g} = 30 \text{ g}$$

$$m_{\text{roztworu}}' = (120 - 30) \text{ g} = 90 \text{ g}, c_p' = 18,1\% \Rightarrow m_{\text{węglanu sodu}}' = 0,181 \cdot 90 \text{ g} = 16,29 \text{ g}$$

$$m_{\text{węglanu sodu, który wykrystalizował}} = (30 - 16,29) \text{ g} = 13,71 \text{ g} \Leftrightarrow n_{\text{węglanu sodu, który wykrystalizował}} = 13,71 \text{ g} / (106 \text{ g/mol}) = 0,13 \text{ mol}$$

$m_{\text{wody hydratacyjnej w wykrystalizowanym hydracie}} = (30 - 13,71) \text{ g} = 16,29 \text{ g} \Leftrightarrow n_{\text{wody hydratacyjnej w wykrystalizowanym hydracie}} = 16,29 \text{ g} / (18 \text{ g/mol}) = 0,91 \text{ mol}$

$n_{\text{węglanu sodu}} : n_{\text{wody}} = 0,13 : 0,91 = 1:7$

Wzór hydratu: $\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot 7\text{H}_2\text{O}$

Schemat punktowania:

2 pkt – zastosowanie poprawnej metody, poprawne wykonanie obliczeń

1 pkt - zastosowanie poprawnej metody i popelnienie błędów rachunkowych prowadzących do błędnego rozwiązania

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 6.2. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	III etap edukacyjny 5. Woda i roztwory wodne. Zdający: 5.1) bada zdolność do rozpuszczania się różnych substancji w wodzie; 5.3) planuje i wykonuje doświadczenia wykazujące wpływ różnych czynników na szybkość rozpuszczania substancji stałych w wodzie; 5.4) opisuje różnice pomiędzy roztworem [...] nasyconym i nienasyconym;

Poprawna odpowiedź:

1.	Do naczynia z wykrystalizowaną porcją soli należy dolewać wody.	<u>TAK</u>	NIE
2.	Naczynie z wykrystalizowaną solą należy ogrzewać.	<u>TAK</u>	NIE
3.	Zawartość naczynia z wykrystalizowaną solą należy mieszać pręcikiem szklanym.	TAK	<u>NIE</u>

Schemat punktowania:

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 7.1. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	III etap edukacyjny 6. Kwasy i zasady. Zdający: 6.8) interpretuje wartość pH w ujęciu jakościowym (odczyn kwasowy, zasadowy, obojętny); [...]; IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 5. Roztwory i reakcje zachodzące w roztworach wodnych. Zdający: 5.8) uzasadnia (ilustrując równaniami reakcji) przyczynę kwasowego odczynu roztworów kwasów [...]

Poprawna odpowiedź:

Odczyn wodnego roztworu w probówce jest (zasadowy / obojętny / **kwasowy**).

Schemat punktowania:

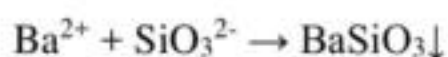
1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 7.2. (0-2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	III etap edukacyjny: 7. Sole. Zdający: 7.5) wyjaśnia pojęcie reakcji strąceniowej; [...] pisze odpowiednie równania reakcji w sposób cząsteczkowy i jonowy; na podstawie tabeli rozpuszczalności soli i wodorotlenków wnioskuje o wyniku reakcji strąceniowej; IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 5. Roztwory i reakcje zachodzące w roztworach wodnych. Zdający: 5.11) projektuje i przeprowadza doświadczenia pozwalające otrzymać różnymi metodami kwasy, wodorotlenki i sole.

Poprawna odpowiedź:

Schemat punktowania:

2 pkt – poprawna zapisanie dwóch równań w formie jonowej skróconej

1 pkt – poprawne zapisanie jednego równania w formie jonowej skróconej

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 8.1. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 7. Metale. Zdający: 7.4) opisuje właściwości fizyczne i chemiczne glinu; 7.5) przewiduje kierunek przebiegu reakcji metali z kwasami i z roztworami soli, na podstawie danych zawartych w szeregu napięciowym metali.

Poprawna odpowiedź:

Stwierdzenie	Numery probówek, których dotyczy stwierdzenie
W wyniku zachodzącej reakcji masa blaszki zmalała.	I, III
W wyniku reakcji z probówki wydziela się gaz.	I, III
Na skutek reakcji w probówce wytrąca się osad substancji o budowie jonowej.	-

Schemat punktowania:

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 8.2. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 7. Metale. Zdający: 7.4) opisuje właściwości fizyczne i chemiczne glinu; 7.5) przewiduje kierunek przebiegu reakcji metali z kwasami i z roztworami soli, na podstawie danych zawartych w szeregu napięciowym metali.

Przykłady poprawnej odpowiedzi:

Glin jest metalem mniej aktywnym chemicznie od magnezu, (a zatem nie ma zdolności do wypierania jonów Mg^{2+} z wodnego roztworu).

lub

Glin jest metalem o wyższej wartości potencjału (redoks, elektrochemicznego) od magnezu, (a zatem nie ma zdolności do wypierania jonów Mg^{2+} z wodnego roztworu).

Schemat punktowania:

1 pkt – poprawna odpowiedź

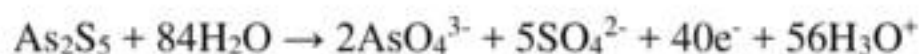
0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 9.1. (0-2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 6. Reakcje utleniania i redukcji. Zdający: 6.3) wskazuje utleniacz, reduktor, proces utleniania i redukcji w podanej reakcji redoks. 6.5) stosuje zasady bilansu elektronowego – dobiera współczynniki stechiometryczne w równaniach reakcji utleniania redukcji (w formie [...] jonowej).

Poprawna odpowiedź:

Równanie procesu utleniania:

Równanie procesu redukcji:

Schemat punktowania:

2 pkt – poprawne napisanie w formie jonowo-elektronowej obu równań

1 pkt – poprawne napisanie w formie jonowo-elektronowej tylko jednego równania

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Zadanie 9.2. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 6. Reakcje utleniania i redukcji. Zdający: 6.5) stosuje zasady bilansu elektronowego – dobiera współczynniki stechiometryczne w równaniach reakcji utleniania i redukcji (w formie [...] jonowej).

Poprawna odpowiedź:**Schemat punktowania:**

1 pkt – poprawne uzupełnienie współczynników stechiometrycznych

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Zadanie 10.1. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 4. Kinetyka i statyka chemiczna. Zdający: 4.3) stosuje pojęcia: egzoenergetyczny, endoenergetyczny, energia aktywacji do opisu efektów energetycznych przemian; 4.4) interpretuje zapis $\Delta H < 0$ i $\Delta H > 0$ do określenia efektu energetycznego reakcji; 4.7) stosuje regułę przekory do jakościowego określenia wpływu zmian temperatury, stężenia reagentów i ciśnienia na układ pozostający w stanie równowagi dynamicznej;

Poprawna odpowiedź:

1.	Proces prowadzony w reaktorze A jest procesem egzotermicznym.	P	<u>F</u>
2.	Wprowadzenie dodatkowej porcji stałego jodu do reaktora A po ustaleniu stanu równowagi nie wpłynie na położenie stanu równowagi.	<u>P</u>	F
3.	Zwiększenie ciśnienia panującego w zbiorniku B po ustaleniu stanu równowagi powoduje przesunięcie stanu równowagi reakcji w stronę produktów.	P	<u>F</u>

Schemat punktowania:

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 10.2. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 4. Kinetyka i statyka chemiczna. Zdający: 4.5) przewiduje wpływ: stężenia substratów, obecności katalizatora, [...] na szybkość reakcji [...]; 4.6) wykazuje się znajomością i rozumieniem pojęć: stan równowagi dynamicznej i stała równowagi[...].

Poprawna odpowiedź:

IV

Schemat punktowania:

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 11. (0-2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 1. Atomy, cząsteczki i stechiometria chemiczna. Zdający: 1.5) dokonuje interpretacji jakościowej i ilościowej równania reakcji w ujęciu molowym, masowym i objętościowym (dla gazów); 1.6) wykonuje obliczenia z uwzględnieniem wydajności reakcji i mola dotyczące: mas substratów i produktów (stechiometria wzorów i równań chemicznych), objętości gazów w warunkach normalnych. 4. Kinetyka i statyka chemiczna. Zdający: 4.9) interpretuje wartości stałej dysocjacji, pH, pKw; 5. Roztwory i reakcje zachodzące w roztworach wodnych. Zdający: 5.6) stosuje termin stopień dysocjacji dla ilościowego opisu zjawiska dysocjacji elektrolitycznej;

Przykład poprawnego rozwiązania:

$$M \text{ LiF} = 26 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}$$

$$1 \text{ mol} \quad - \quad 26 \text{ g}$$

$$x \quad - \quad 6,5 \text{ g}$$

$$x = 0,25 \text{ mol}$$

$$1 \text{ mol LiF} \quad - \quad 1 \text{ mol F}^-$$

$$0,25 \text{ mol LiF} \quad - \quad 0,25 \text{ mol F}^-$$

W czasie reakcji zachodzącej pomiędzy zasadą litową, a kwasem fluorowodorowym z roztworu zostają usunięte wszystkie jony fluorkowe, zarówno te znajdujące się w roztworze w formie zdysocjowanej, jak i te, które w roztworze wyjściowym były związane w postaci cząsteczek HF. W związku z tym wyznaczona ilość jonów fluorkowych odpowiada wyjściowemu stężeniu kwasu fluorowodorowego:

$$n_{0(\text{HF})} = 0,25 \text{ mol}$$

$$0,25 \text{ mol HF} \quad - \quad 0,1 \text{ dm}^3$$

$$y \quad - \quad 1 \text{ dm}^3$$

$$y = 2,5 \text{ mol HF} \Rightarrow C_{0(\text{HF})} = 2,5 \text{ mol} \cdot \text{dm}^{-3}$$

$$K_{\text{HF}} = \frac{[\text{H}^+][\text{F}^-]}{[\text{HF}]} = \frac{[\text{H}^+]^2}{C_{0(\text{HF})} - [\text{H}^+]} = 6,3 \cdot 10^{-4}$$

ponieważ:

$$\frac{C_{0(\text{HF})}}{K_{\text{HF}}} = \frac{2,5}{6,3 \cdot 10^{-4}} = 3968,3 > 400$$

możemy zastosować uproszczoną formę równania2:

$$\frac{[\text{H}^+]^2}{C_{0(\text{HF})} - [\text{H}^+]} \approx \frac{[\text{H}^+]^2}{C_{0(\text{HF})}} = 6,3 \cdot 10^{-4}$$

$$[\text{H}^+]^2 = 2,5 \cdot 6,3 \cdot 10^{-4}$$

$$[\text{H}^+]^2 = 15,75 \cdot 10^{-4}$$

$$[\text{H}^+] = 4,0 \cdot 10^{-2} = 0,04$$

$$\text{pH} = -\log[\text{H}^+] = -\log(0,04) = 1,398 = 1,4$$

Schemat punktowania:

2 pkt – zastosowanie poprawnej metody, poprawne wykonanie obliczeń

1 pkt - zastosowanie poprawnej metody i popełnienie błędów rachunkowych prowadzących do błędnego wyniku liczbowego lub poprawnego wyniku podanego ze złą dokładnością

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Uwaga: W rozwiązaniu zdającego musi pojawić się wskazanie, że $\frac{C_{0(HF)}}{K_{HF}} > 400$ jeżeli takie wskazanie się nie pojawi zdający nie ma prawa zastosowania uproszczenia wzoru.

Zastosowanie uproszczenia bez wskazania, że $\frac{C_{0(HF)}}{K_{HF}} > 400$ traktowane jest zatem jako błąd metody – zdający otrzymuje 0 pkt za rozwiązanie zadania.

Zadanie 12.1. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów. III. Opanowanie czynności praktycznych.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 5. Roztwory i reakcje zachodzące w roztworach wodnych. Zdający: 5.11) projektuje i przeprowadza doświadczenia pozwalające otrzymać różnymi metodami [...] sole. 7. Metale. Zdający: 7.7) przewiduje produkty redukcji [...] dichromianu(VI) potasu w środowisku kwasowym. 8. Nietale. Zdający: pisze równania reakcji ilustrujących typowe właściwości chemiczne niemetalu, w tym reakcje: [...] chloru [...] z metalami [...];

Poprawna odpowiedź:

1.	Przemiana oznaczona numerem 1 zachodzi po dodaniu zasady potasowej do roztworu K_2CrO_4 .	P	<u>F</u>
2.	W czasie przemiany oznaczonej numerem 2 obserwuje się zmianę zabarwienia roztworu z żółtej na zieloną.	P	<u>F</u>
3.	Przemianę oznaczoną numerem 3 można przeprowadzić, działając gazowym chlorem na metaliczny chrom w podwyższonej temperaturze.	<u>P</u>	F

Schemat punktowania:

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 12.2. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 6. Reakcje utleniania i redukcji. Zdający: 6.1) wykazuje się znajomością i rozumieniem pojęć: stopień utlenienia, utleniacz, reduktor, utlenianie, redukcja; 6.3) wskazuje utleniacz, reduktor, proces utleniania i redukcji w podanej reakcji redoks;

Przykład poprawnej odpowiedzi:

- Opisana reakcja nie jest reakcją utleniania i redukcji, ponieważ w jej czasie nie dochodzi do wymiany elektronów.
- Opisana reakcja nie jest reakcją utleniania i redukcji, ponieważ pierwiastki wchodzące w skład substratów nie zmieniły stopni utlenienia.

Schemat punktowania:

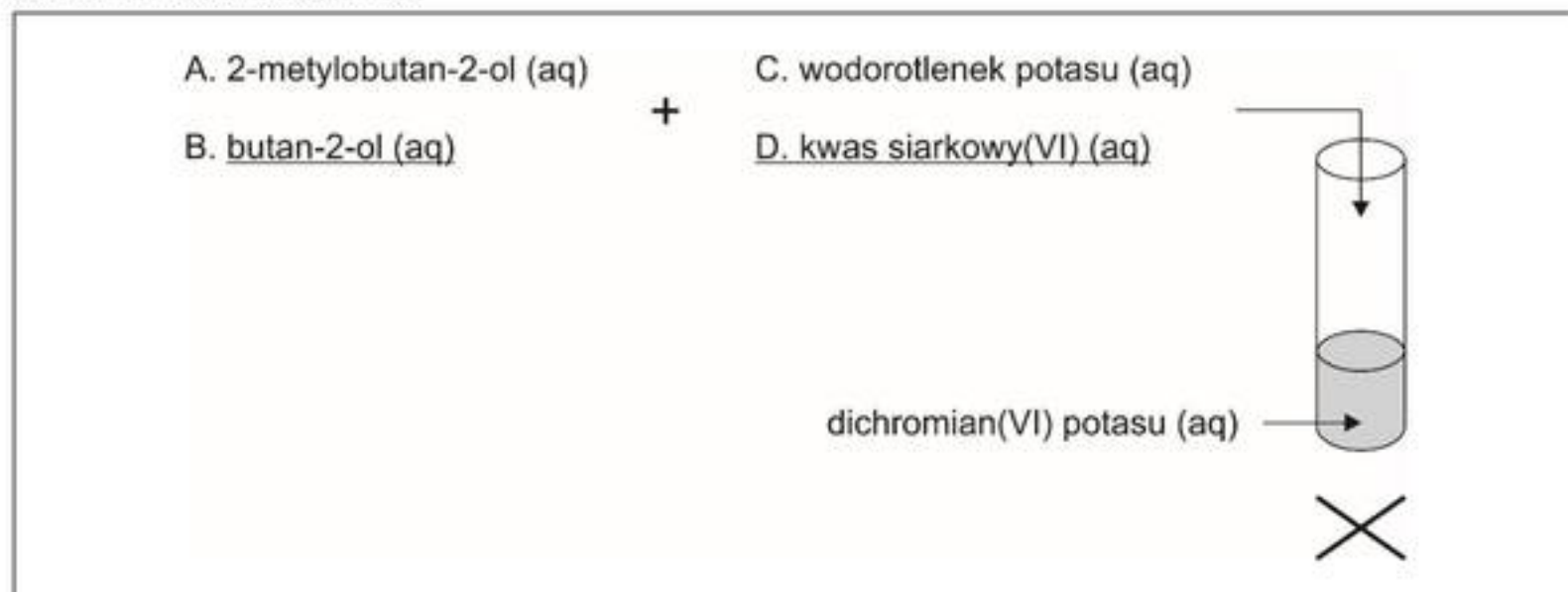
1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 12.3. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 10. Hydroksylowe pochodne węglowodorów- alkohole i fenole. Zdający: 10. 5) opisuje działanie: [...] $K_2Cr_2O_7/H_2SO_4$ na alkohole pierwszo-, drugorzędowe;

Schemat doświadczenia:

Schemat punktowania:

1 pkt – poprawna podkreślenie obu odczynników

0 pkt – poprawne podkreślenie jednego odczynnika, inna odpowiedź lub brak odpowiedzi

Zadanie 13.1.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 5. Roztwory i reakcje zachodzące w roztworach wodnych. Zdający: 5.11) projektuje i przeprowadza doświadczenia pozwalające otrzymać różnymi metodami [...] wodorotlenki i sole. 8. Niemetale. Zdający: 8.9) opisuje typowe właściwości chemiczne tlenków pierwiastków o liczbach atomowych od 1 do 30, w tym zachowanie wobec wody, kwasów i zasad; zapisuje odpowiednie równania reakcji; 16. Cukry. Zdający: 16.5) opisuje właściwości glukozy i fruktozy; [...] planuje i wykonuje doświadczenie pozwalające na odróżnienie tych cukrów;

Poprawna odpowiedź:

Stwierdzenie	Numer reakcji, której dotyczy stwierdzenie
W reakcji biorą udział dwie substancje proste, różniące się stanem skupienia.	2
Reakcję tę można przeprowadzić stosując jako substrat fruktozę w środowisku zasadowym w podwyższonej temperaturze.	1
Reakcji towarzyszy roztworzenie osadu i powstanie szafirowego roztworu o odczynie innym niż kwasowy.	4

Schemat punktowania:

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 13.2

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	III etap edukacyjny: 7. Sole. Zdający: 7. 2) [...] tworzy nazwy soli na podstawie wzorów i odwrotnie;

Poprawna odpowiedź:

anion tetrahydroksomiedzianowy(II)

Schemat punktowania:

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 14.1. (0-2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	III etap edukacyjny 5. Woda i roztwory wodne. 6) prowadzi obliczenia z wykorzystaniem pojęć: [...] masa roztworu, gęstość; IV etap edukacyjny – poziom podstawowy 5. Paliwa – obecnie i w przyszłości. Zdający: 5.3) wyjaśnia pojęcie liczby oktanowej (LO) i podaje sposoby zwiększania LO benzyny;

Przykład poprawnego rozwiązania:

100 g cykloheksanu ($d = 0,779 \text{ g}\cdot\text{cm}^{-3}$) zajmuje objętość $128,4 \text{ cm}^3$

100 g heksanu ($d = 0,660 \text{ g}\cdot\text{cm}^{-3}$) zajmuje objętość $151,5 \text{ cm}^3$

Całkowita objętość mieszanki: $128,4 \text{ cm}^3 + 151,5 \text{ cm}^3 = 279,9 \text{ cm}^3$

% cykloheksanu w mieszance: $(128,4/279,9) \cdot 100\% = 45,9\%$

% heksanu w mieszance: $(151,5/279,9) \cdot 100\% = 54,1\%$

Liczba oktanowa paliwa wynosi:

$$LO = \frac{45,9\% \cdot 83 + 54,1\% \cdot 25}{100\%} = 51,6 \approx 52$$

Schemat punktowania:

2 pkt – zastosowanie poprawnej metody, poprawne wykonanie obliczeń

1 pkt - zastosowanie poprawnej metody i popełnienie błędów rachunkowych prowadzących do błędnego wyniku liczbowego lub zastosowanie poprawnej metody, poprawne wykonanie obliczeń i napisanie wyniku ze złą dokładnością

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 14.2. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	IV etap edukacyjny – poziom podstawowy 5. Paliwa – obecnie i w przyszłości. Zdający: 5. 2) opisuje przebieg destylacji ropy naftowej i węgla kamiennego; wymienia nazwy produktów tych procesów i uzasadnia ich zastosowania; IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 9. Węglowodory Zdający: 9.6) określa tendencje zmian właściwości fizycznych (stanu skupienia, temperatury topnienia itp.) w szeregach homologicznych alkanów, alkenów i alkinów;

Poprawna odpowiedź:

Kolumna I	w skład której wchodzą węglowodory zawierające od 5 do 12 atomów węgla, będące w warunkach normalnych	Kolumna II
A. pirolizy węgla kamiennego,		C. gazami
B. <u>destylacji ropy naftowej,</u>		D. <u>cieczami</u>
		E. ciałami stałymi

Schemat punktowania:

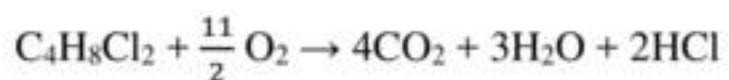
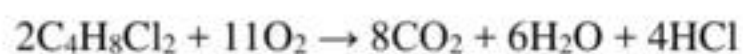
1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 15.1. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 9. Węglowodory Zdający: 9.7) opisuje właściwości chemiczne alkanów, na przykładzie następujących reakcji: spalanie [...] (pisze odpowiednie równania reakcji);

Poprawna odpowiedź:

Schemat punktowania:

1 pkt – poprawne zapisanie równania reakcji

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 15.2. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 9. Węglowodory Zdający: 9.5) rysuje wzory strukturalne i półstrukturalne [...], izomerów optycznych węglowodorów i ich prostych fluorowcopochodnych [...]

Poprawna odpowiedź:

3

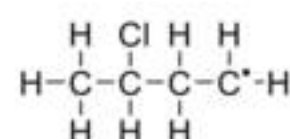
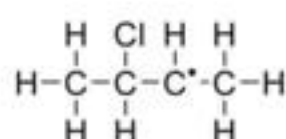
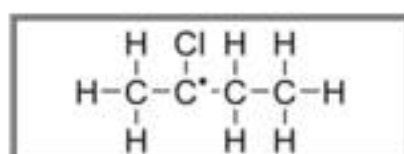
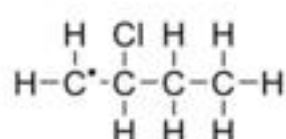
Schemat punktowania:

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 15.3. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 9. Węglowodory Zdający: 9.7) opisuje właściwości chemiczne alkanów, na przykładzie następujących reakcji: spalanie, podstawianie (substytucja) atomu (lub atomów) wodoru przez atom (lub atomy) chloru albo bromu przy udziale światła (pisze odpowiednie równania reakcji); 9.11) wyjaśnia na prostych przykładach mechanizmy reakcji substytucji, addycji, eliminacji; zapisuje odpowiednie równania reakcji;

Poprawna odpowiedź:**Schemat punktowania:**

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 16.1. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 7. Metale. Zdający: 7.7) przewiduje produkty redukcji związków manganu(VII) w zależności od środowiska [...]; 9. Węglowodory. Zdający: 8.9) opisuje właściwości chemiczne alkenów, na przykładzie następujących reakcji: [...] zachowanie wobec zakwaszonego roztworu manganianu (VII) potasu [...];

Poprawna odpowiedź:

Po wprowadzeniu 2-metylobut-2-enu do wodnego roztworu KMnO_4 w probówce I obserwuje się zmianę zabarwienia roztworu z (fioletowej / zielonej / niebieskiej) na (bezbarwna / białoróżową / żółtą). Reakcji tej (towarzyszy / nie towarzyszy) wytrącenie brunatnego osadu.

Schemat punktowania:

1 pkt – poprawna podkreślenie wszystkich określeń

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 16.2. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 6. Reakcje utleniania i redukcji. Zdający: 6. 1) wykazuje się znajomością i rozumieniem pojęć: stopień utlenienia, utleniacz, reduktor, utlenianie, redukcja; 6.2) oblicza stopnie utlenienia pierwiastków w jonie i cząsteczce związku nieorganicznego i organicznego;

Poprawna odpowiedź:

6 (moli)

Schemat punktowania:

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 16.3. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	III etap edukacyjny 1. Substancje i ich właściwości. Zdający: 1.8) opisuje proste metody rozdziału mieszanin i wskazuje te różnice między właściwościami fizycznymi składników mieszaniny, które umożliwiają ich rozdzielanie [...]; IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 5. Roztwory i reakcje zachodzące w roztworach wodnych. Zdający: 5.4) opisuje sposoby rozdzielania roztworów właściwych (ciał stałych w cieczach, cieczy w cieczach) na składniki;

Poprawna odpowiedź:

destylacja

Schemat punktowania:

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 16.4. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 9. Węglowodory Zdający: 9.5) [...] uzasadnia warunki wystąpienia izomerii cis-trans w cząsteczce związku o podanej nazwie [...];

Poprawna odpowiedź:

Czy 2-metylobut-2-en może występować w postaci izomerów geometrycznych <i>cis-trans</i> ?	NIE

Przykład poprawnego uzasadnienia:

Aby związek mógł występować w postaci izomerów geometrycznych (*cis-trans*) oba podstawniki na każdym z atomów węgla tworzących wiązanie podwójne muszą różnić się od siebie.

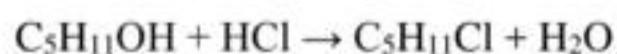
Schemat punktowania:

1 pkt – poprawna odpowiedź i poprawne uzasadnienie

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 17.1. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów. .	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 10. Hydroksylowe pochodne węglowodorów- alkohole i fenole. Zdający: 10.3) opisuje właściwości chemiczne alkoholi, na przykładzie etanolu i innych prostych alkoholi w oparciu o reakcje: [...] reakcje z HCl i HBr [...] zapisuje odpowiednie równania reakcji;

Poprawna odpowiedź:

lub

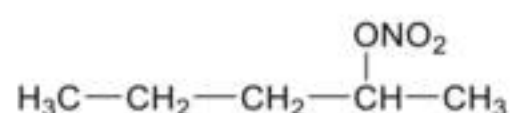
Schemat punktowania:

1 pkt – poprawne zapisanie równania reakcji

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 17.2. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 10. Hydroksylowe pochodne węglowodorów- alkohole i fenole. Zdający: 10.3) opisuje właściwości chemiczne alkoholi, na przykładzie etanolu i innych prostych alkoholi w oparciu o reakcje: [...] reakcję z nieorganicznymi kwasami tlenowymi [...]; zapisuje odpowiednie równania reakcji; 13. Estry i tłuszcze. Zdający: 13.1) opisuje strukturę cząsteczek estrów i wiązania estrowego. 13.3) rysuje wzory strukturalne i półstrukturalne estrów [...].

Poprawna odpowiedź:**Schemat punktowania:**

1 pkt – poprawna zapisanie wzoru półstrukturalnego

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 17.3. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów. .	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 10. Hydroksylowe pochodne węglowodorów- alkohole i fenole. Zdający: 10.3) opisuje właściwości chemiczne alkoholi, na przykładzie etanolu i innych prostych alkoholi w oparciu o reakcje: [...] odwodnienie do alkenów, [...]; zapisuje odpowiednie równania reakcji;

Poprawna odpowiedź:

pent-2-en

Schemat punktowania:

1 pkt – poprawne zapisanie nazwy

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 17.4. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów. .	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 3. Wiązania chemiczne. Zdający: 10.7) opisuje i przewiduje wpływ rodzaju wiązania (jonowe, kowalencyjne, wodorowe, metaliczne) na właściwości fizyczne substancji nieorganicznych i organicznych.

Poprawna odpowiedź:

Czy pomiędzy cząsteczkami narysowanego powyżej eteru mogą powstawać wiązania wodorowe?	NIE

Przykład poprawnego uzasadnienia:

Powyższy związek nie posiada atomów wodoru związanych z atomem F, O lub N.

Schemat punktowania:

1 pkt – poprawna odpowiedź i poprawne uzasadnienie

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 18.1. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów. .	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 10. Hydroksylowe pochodne węglowodorów- alkohole i fenole. Zdający: 10.3) opisuje właściwości chemiczne alkoholi, na przykładzie etanolu i innych prostych alkoholi [...] zapisuje odpowiednie równania reakcji; 10.8) na podstawie obserwacji wyników doświadczenia (np. z NaOH) formułuje wniosek o sposobie odróżniania fenolu od alkoholu;

Poprawna odpowiedź:

Propan-1-ol nie reaguje z zasadą sodową.

Schemat punktowania:

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 18.2. (0-2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	III etap edukacyjny 5. Woda i roztwory wodne. 5.6) prowadzi obliczenia z wykorzystaniem pojęć: stężenie procentowe, masa substancji, masa rozpuszczalnika, masa roztworu, gęstość; oblicza stężenie procentowe roztworu nasyconego w danej temperaturze (z wykorzystaniem wykresu rozpuszczalności); IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 1. Atomy, cząsteczki i stechiometria chemiczna. Zdający: 1.5) dokonuje interpretacji jakościowej i ilościowej równania reakcji w ujęciu molowym, masowym i objętościowym (dla gazów); 1.6) wykonuje obliczenia z uwzględnieniem wydajności reakcji i mola dotyczące: mas substratów i produktów (stechiometria wzorów i równań chemicznych), objętości gazów w warunkach normalnych.

Przykład poprawnego rozwiązania:

$$V_{\text{NaOH}} = 14,2 \text{ cm}^3, c_{\text{NaOH}} = 0,5 \text{ mol} \cdot \text{dm}^{-3} \Rightarrow n_{\text{NaOH}} = 0,0071 \text{ mol} = n_{\text{kwasu propanowego}}$$

$$n_{\text{NaOH}} = n_{\text{kwasu propanowego}} = 0,0071 \text{ mol}$$

$$\begin{array}{rcl} 0,0071 \text{ mol kwasu propanowego} & \text{---} & 10 \text{ cm}^3 \\ x & \text{---} & 100 \text{ cm}^3 \end{array}$$

$$x = 0,0710 \text{ mol kwasu propanowego}$$

$$V_{\text{propan-1-olu}} = 6 \text{ cm}^3, d_{\text{propan-1-olu}} = 0,800 \text{ g} \cdot \text{cm}^{-3} \Rightarrow m_{\text{propan-1-olu}} = 4,8 \text{ g}$$

$$\begin{array}{rcl} 1 \text{ mol propan-1-olu} & \text{---} & 60 \text{ g} \\ y & \text{---} & 4,8 \text{ g} \end{array}$$

$$y = 0,08 \text{ mol propan-1-olu}$$

Z 1 mol propan-1-olu można otrzymać 1 mol kwasu propanowego, zatem z 0,08 mol propan-1-olu można przy wydajności 100% otrzymać 0,08 mol kwasu propanowego

0,08 mol ---- 100%

0,0710 mol ---- z

$z = 88,75\% \approx 89\%$

Schemat punktowania:

2 pkt – zastosowanie poprawnej metody, poprawne wykonanie obliczeń

1 pkt - zastosowanie poprawnej metody i popełnienie błędów rachunkowych prowadzących do błędnego wyniku liczbowego lub zastosowanie poprawnej metody i zapisanie wyniku ze złą dokładnością

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 19.1. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 15. Białka. Zdający: 15.4) planuje i wykonuje doświadczenie pozwalające na identyfikację białek (reakcja biuretowa i ksantoproteinowa).

Poprawna odpowiedź:

Próba biuretowa (reakcja Piotrowskiego).

Schemat punktowania:

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 19.2. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony\ 10. Hydroksylowe pochodne węglowodorów- alkohole i fenole. Zdający: 10.8) na podstawie obserwacji wyników doświadczenia [...] formułuje wniosek o sposobie odróżniania fenolu od alkoholu; 14. Związki organiczne zawierające azot. Zdający: 14.14) [...] rozpoznaje reszty podstawowych aminokwasów (glicyny, alaniny i fenyloalaniny) w cząsteczkach di- i tripeptydów; 15. Białka. Zdający: 15.4) planuje i wykonuje doświadczenie pozwalające na identyfikację białek (reakcja biuretowa i ksantoproteinowa).

Poprawna odpowiedź:

- aldehyd benzoesowy
- tripeptyd o sekwencji Tyr-Val-Ile
- 1-fenyloetano-1,2-diol
- tripeptyd o sekwencji Phe-Ala-Gly

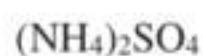
Schemat punktowania:

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 20.1. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 14. Związki organiczne zawierające azot. Zdający: 14.7) zapisuje równania reakcji acetamidu z wodą w środowisku kwasu siarkowego(VI) i z roztworem NaOH;

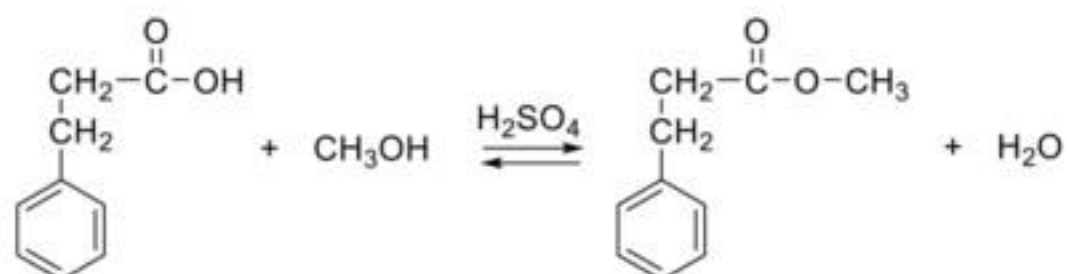
Poprawna odpowiedź:**Schemat punktowania:**

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 20.2. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 13. Estry i tłuszcze. Zdający: 13.2) [...] zapisuje równania reakcji alkoholi z kwasami karboksylowymi (wskazuje na rolę stężonego H_2SO_4);

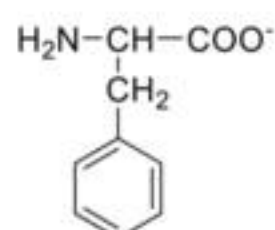
Poprawna odpowiedź:**Schemat punktowania:**

1 pkt – poprawna zapisanie równania reakcji z zastosowaniem wzorów półstrukturalnych

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 20.3. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 13. Estry i tłuszcze. Zdający: 13.4) wyjaśnia przebieg reakcji octanu etylu: z wodą, w środowisku o odczynie kwasowym, i z roztworem wodorotlenku sodu; ilustruje je równaniami reakcji;

Poprawna odpowiedź:**Schemat punktowania:**

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 20.4. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	III etap edukacyjny 5. Woda i roztwory wodne. 5. 6) prowadzi obliczenia z wykorzystaniem pojęć: stężenie procentowe, masa substancji [...] IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 14. Związki organiczne zawierające azot. Zdający: 14.14) tworzy wzory dipeptydów i tripeptydów, powstających z podanych aminokwasów.

Poprawna odpowiedź:

Phe-Gly, Gly-Phe

Schemat punktowania:

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 21.1. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 16. Cukry. Zdający: 16.6) wskazuje wiązanie O-glikozydowe [...];

Poprawna odpowiedź:

wiązanie O-glikozydowe (lub glikozydowe)

Schemat punktowania:

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 21.2. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	III etap edukacyjny 5. Woda i roztwory wodne. Uczeń: 5.1) bada zdolność do rozpuszczania się różnych substancji w wodzie; 9. Pochodne węglowodorów. Substancje chemiczne o znaczeniu biologicznym. Zdający: 9.16) [...] opisuje właściwości fizyczne sacharozy [...]; IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 16. Cukry. Zdający: 16.8) projektuje i przeprowadza doświadczenie pozwalające przekształcić sacharozę w cukry proste;

Poprawna odpowiedź:

Podobnie jak w przypadku sacharozy, hydroliza tego związku (może / nie może) zachodzić w wodnych roztworach kwasów nieorganicznych. Laktoza (jest / nie jest) związkem optycznie czynnym. Laktoza, podobnie do maltozy, w temperaturze pokojowej jest (cieczą / ciałem stałym) i dobrze rozpuszcza się w rozpuszczalnikach (polarnych / niepolarnych).

Schemat punktowania:

1 pkt – poprawna podkreślenie wszystkich określeń w nawiasach

0 pkt – inna lub brak odpowiedzi

Zadanie 21.3. (0-1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	IV etap edukacyjny – poziom rozszerzony 16. Cukry. Zdający: 16.3) [...]rysuje wzory taflowe (Hawortha) [...]

Poprawna odpowiedź:

1.	Typ anomeru laktozy przedstawiony na schemacie w informacji wprowadzającej.	<u>α</u>	β
2.	Typ anomeru galaktozy przedstawiony na schemacie w informacji wprowadzającej.	α	<u>β</u>
3.	Typ anomeru glukozy przedstawiony na schemacie w informacji wprowadzającej.	<u>α</u>	β

Schemat punktowania:

1 pkt – poprawna odpowiedź

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi